

Издаје сваког
четвртка у недељу

***

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3.20
на по године К 1.80
на четврт. год. К —.80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним.

***

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Значење велеиздајничке парнице.

III.

Од почетка, откад излази овај лист, ми смо писали без прекида, да сви ми Срби, школовани и нешколовани, господин, занатлија, ратар и надничар морамо држати скупа. Говорили смо: Нас је овдје мало, а непријатеља премного, скоро нам свако о глави ради, мрзи нас због нашег имена и вјере, због нашег слободњаштва и смјелости. Ако не будемо сложни, ако своју снагу поцијепамо, пропаћемо. Може негдје доћи у сукоб интерес трговчев и занатлијин, могу да се заваде око чега поп и сељак, учитељ и поп и сви међу се. Али код тога не смије се заборавити да Србин Србину и не може и не смије сметати, колико нам може сметати онај заједнички противник, да највећа опасност пријети од њега, да су све наше међусобице ништа према тој грозној опасности извана. И стога морамо заборављати на те своје мале међусобице, на те ситне уврједице и штете које чинимо једни другима, да будемо јачи у великој борби са туђином. — Срби у рпу, сви Срби у један ред, у једну гомилу — то су биле увијек наше ријечи. Разумије се, баш сви не могу ићи заједно. Лопови и изроди нека остају на страни. Али све честито у српском друштву, па носило опанак, чизму, ципелу или ишло босо; огртало се хаљином, опаклијом или капутом; покривало главу шубаром, шеширом или цилиндром — мора у једну гомилу, не смије се растављати, јер ће нас растављене и осамљене смлавити све једног по једног непријатељи. А нарочито не треба да се честита народна српска интелигенција туђи од сељака, ни сељак од ње. Јер то би баш желио наш противник, па да онда најприје сврши са интелигенцијом, која је немоћна без осталог народа, а онда да дотуче обезглављени народ. Тај непријатељ мрзи једнако и господина као и надничара Србина, није њему милији господин српски од сељака, неће он поштедјети првог а оборити се само на другог — опомињали смо ми српски народ.

А да смо право имали, показао је велеиздајнички процес. Од 53 ухапшена Србина било

их је и ратара, и занатлија, и трговаца, и крчмара и учитеља, попова, професора и других чиновника. А нарочито било је госпде много више од других.

Ми, какви смо лакоумни, напрасити и на крај срца, и пречесто заборављамо у добру да смо једно, да морамо држати скупа. А, ево, непријатељ наш доказао нам је у злу да смо једно, није бирао, него купио све у тамницу и водио под вјешала, и нарочито се околио на интелигенцију, да остали народ остане без са-вјетника и вођа.

А то су чинили вабијек наши непријатељи. Ено се пјева у народној пјесми „Буна на дахије“, како Фочић Мемед-ага говори да треба исјећи све прве људе у народу српском у Србији, па ће онда лако бити владати:

„Исјећ' ћемо све српске кнезове,
Све кнезове, српске поглавице,
И кметове што су за потребе,
И попове српске учитеље“.

А даље нешто вели, како треба посјећи игумане Хаџи-Ђеру и Хаџи-Рувима баш зато што су школовани и умију сјетовати народ:

„Док погубим до два игумана,
Аџи-Ђеру и Аџи-Рувима,
Који знаду злато растапати
И са њиме ситне књиге писат',
Нас дахије цару опадати,
Око себе рају сјетовати“.

Ми Срби, који смо у овој држави у мањини и у опасности од много непријатеља, морамо држати скупа, без разлике звања и занимања. Скупа и у добру, као и у злу. То нам је наук који нам је дала велеиздајничка парница. Скупом смо платили тај наук, немојмо да нам излази из главе.

A.

Сремци самосталци!

Концем овога месеца истиче мандат епархијској вашој скупштини. Чује се да је архијерејски административни одбор одредио избор нових скупштинара на дан 12. јануара 1911. по новом.

Пре тога изабраће црквене скупштине потребан број изборника, који ће на одређени

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послније, да га читате.

дан састати се у седиштима протопрезвитерата и изабрати епархијске скупштинаре.

Зато сви наши пријатељи нека пазе највише код избора изборника у црквеним скупштинама, да буду изабрани наши пријатељи. Ко ту победи, тај ће, разуме се, победити и код избора скупштинара. Уздамо се у своје пријатеље, да ће се добро држати код избора.

Осим тога концем овога месеца истиче мандат многим жупанијским скупштинарима у Срему: 4 у котару *вуковарском*; 4 у котару *винковачком*; 3 у кот. *жупанском*; 3 у кот. *шидском*; 2 у кот. *илочком*; 3 у кот. *иришком*; 3 у кот. *старопавовачком*; 2 у кот. *митровачком*; 3 у кот. *земунском*; 4 у кот. *румском*; по 1 у *Петроварадину* и *Карловцима*.

Код ових избора има право гласа сваки онај ко и код избора за земаљски сабор, а бира се по управним котарима.

Своје пријатеље упозоравамо и на ове изборе. Нека пазе на дан у који ће котарске области одредити изборе. Често учине оне то два три дана пред изборе, само да се народне странке не могу људски спремити. Ми смо досад врло грешили што нисмо пазили на изборе у жуп. скупштине. Бринули смо се само за велико, за изборе саборске, а нисмо марили за опћинске и жупанијске изборе, градили смо одозго, место одоздо. Ма да код нас жупанијске скупштине немају ни близу онолико права као у Угарској или као окружне скупштине у Србији, ипак могу да учине притисак према горе, кад устреба. Онај ко има мало права, да дође до већег, мора и то мало права употребљавати до краја, управо га исцрпсти сасвим.

Пријатељи, припазите на изборе за жуп. скупштине, бирајте присташе коалиције, људе слободне и свесне и људе који ће штети отићи на седнице скупштинске.

О избору опћинског одбора.

Избор одборника.

Излагање изборних листина

Кад опћ. поглаварство састави изборне листине, мора их потписати опћ. начелник и бележник и ударити мур на њих. Другачије не вриједе. Затим мора опћ. погл. на обични начин прогласити да ће листине од тога до тога дана бити изложене. Сад тако састављене и потписане листине морају се јавно на опћини и другим мјестима изложити, да може свако ко има право гласа видјети, јели унесен у листину, и да није унесен у њу неко ко нема право гласа. Листине морају бити изложене барем *пуних 8 дана*. Дакле, листине морају бити *јавно изложене* и против закона је ако нису, ако их опћ. чиновник држи можда код себе.

Приговори листинама.

Кроз оних 8 дана што листине висе изложене, и то за вријеме уредовних сати, има право сваки опћинар ставити против њих приговор. Сваки опћинар може приговорити и због себе и због других. Може тражити да он буде унесен у листину или да други буду унесени или избачени из ње. Може се приговорити и томе, ако је неко уписан као велики порезник, а није то, или ако је неко уписан као мали порезник, а треба да буде уписан као велики; ако је неко уписан као опћинар припадник, а није него становник, или посједник или је несталан опћинар, и обратно. Може се приговорити и зато, што је некоме забиљежен криви број или криво име или криво мјесто. Приговори се могу у року наведених већ 8 дана предати писмено код опћ. поглаварства, или усмено у записник. На приговор не иде биљег.

Опћ. поглаварство дужно је само набавити потребне свјedoцбе и доказала о том је ли истина оно што је приговорено, ако приговарач нема при руци доказа за оно што тврди.

Но могао би начелник или управитељ бити силовит, па не хтјети примити приговора. Ако би се то десило, онда треба отићи са два свједока пред њега, па нека пред њима то учини, па поднијети пријаву кот. области, или послати приговор препоручено поштом на кот. област. А кад се сврше избори, може се ово у утоку навести као разлог, да се сав избор укине и одреди нови.

Ако се у року оних 8 дана не приговори, онда листине постају правомоћне и не користи више правити утоке на жупанију или владу. Треба се, дакле, за времена постарати.

Рјешавање приговора.

Приговоре рјешава опћ. поглаварство. О свом ријешењу мора писмено обавијестити и онога ко је приговорио и онога против или за кога је приговорено. Против ријешења може се у року 8 дана код опћ. поглаварства предати уток, писмено или усмено на жупанијску област. Кад стигне ријешење жуп. области, може се и против њега у року 8 дана начинити уток на земаљску владу. Овај уток може се предати писмено или усмено или код опћ. поглаварства или код жуп. области.

Оних 8 дана за уток рачуна се почевши првим даном који долази иза дана, кад је примљено ријешење. Онај дан, кад је примљено ријешење, дакле, не рачуна се. Уток се мора предати ондје, гдје смо навели. Уток на жуп. област против опћ. поглаварства мора се предати код опћ. поглаварства, осим ако га оно не би хтјело примити. Тада се може предати директно код жуп. области.

Цело ми село омилело...

— Из „Сељанчица“ —

Цело ми село омилело,
Што ћу, којој ћу, јагње бело?
Свака је јагње за себе
Свака је китка од цвећа,
Свака је зора с пролећа,
Свака је вода с извора,
И лака пена са мора,
Свака је роса Ђурђева;
Свака је зрака сунчева,
И лака тица грлица.

Цело ми село омилело,
Што ћу, којој ћу, јагње бело?
Смиљану оћу, како ћу,
Она је лепа, најлепша;
Јагода лепша од свију;
Дивна је дивних очију;
Мирјана песмом заноси;
Ракита снагом пркоси;
Стана три села занела;
Јана ми памет однела.
Цело ми село омилело,
Што ћу, којој ћу, јагње бело?

Милорад М. Петровић.

Из ратарских писама о изборима.

Трпиња.

Мало о избору; Срби се сложили с Чивутом против Србина учитеља.

Код нас је избор био врло мртав. Неки људи огласили, у нашем селу учинио је то миксићевац и рауховац Тома Милашиновић, да је д-р Палечек владиновац, и да ће изневерити коалицију. Због тога многи нису хтели ићи на избор. У Трпињи било је пре 100 изборника и ретко је ко фалио са избора, само онај ко због каква врло важна посла није могао отићи. Сад је изборника било 299 а на избор стишло их је само 90. Да народ више верује Милашиновићу, још би их мање било отишло. Али, срећом, не верују му много. Да је влада поставила свог кандидата, онда би много више изборника гласало за Палечека.

Сад се Милашиновић свети. Нашег учитеља Душана Вуковића тужио влади. Сложио се са Чивутом Макслом Франком и неким другим српским несрећама, па туже овог ваљаног учитеља, који нам је основао Певачко друштво и почео радити да оснује Српског Сокола. Сироти учитељи! Ово је од 1905. већ четврти. Свако их прогони. Јадни су Срби, који гоне са Чивутом српског учитеља, место да се сви сложимо и станемо на реп Чивуту. Где се Срби свађају, ту се Чивути богате. Овај Чивут је

скочио на учитеља, јер учитељев старац има трговину и гостиону, па смета Чивуту и он хоће да се свети, а Срби несрећни то не виде, него иду с Чивутом у слогу против Србина, као Вук Бранковић с Турцима против Срба.

Али освешћују се Срби и овде. Има овде честитог народа, који види да Србима без слоге и љубави нема спаса. Неће много времена проћи, па ће се Срби отрести чивутских пријатеља и свију који с Чивутом држе. Дај Боже само што пре.

Ваш пријатељ Трпињац.

Русија.

Натарина Велина (1762—1796.)

Буна Пугачева.

Баш кад је почео први рат с Турском, букнула је у Русији страшна народна буна, у којој је коловођа био Козак Јемељан Пугачев, који се народу приказивао као цар Петар III., муж Катаринин, говорећи да је остао жив, јер да му је пошло за руком умаћи из шака убилаца. Народ је листом пристао уз њега у југоисточној Русији. У часу планула је буна у неких 7—8 губернија. Пугачев се прогласио царем и издао народу „писмо“, којим ослобађа ратаре од кметства и даје им сву властеоску и државну земљу. Огољели, изгладњели, измучени народ усколеба се као големо море. Око Пугачева скупеше се хиљаде људи. Страшни дани наступеше за племство. Узбуњени народ убијао их је са свима њиховима на најстрашнији начин, куће и зграде им спаљивао, иметак сав себи присвајао. Држава је ратовала с Турцима и није било довољно војске да иде на бунтовнике. Све мање војске потукао је Пугачев. Буна је бјеснила пуне двије године, големи дио Русије претворен је био у пустош, ишарану порушеним селима и попаљеним иметком држављана. Најпослије држава успије те пошаље већу војску на Пугачева. Његове чете буду разбијене, а он заробљен. Сад се стаде војска и влада светити народу. Око за око, зуб за зуб — тако је сиктала разјарена влада. Хиљаде ратара бише умреле ужетом, танетом, копцем и на точку. Хиљаде и хиљаде бише стрпане у тамницу, гдје су небројени помрли од глади, жеђи, болештина којекаквих. Хиљаде одоше на робију или у прогонство у Сибирију. Безбројнима су одрезали за казну уши и носове. Пугачева доведоше у гвозденој крлетци (кавезу) у Москву, гдје га је свијет долазио гледати као неко чудо. Суд га осуди на смрт, а тијело да му се расијече на четири комада.

Диоба краљевине Пољске.

Између Русије, Њемачке и наше државе простирала се у оно доба и у прошла времена

моћна словенска држава Пољска. Још прије до-
ласка на владу Катарине Велике почела је та
словенска држава слабити под владом рђавих
краљева и себичног, неваљалог племства, које
се крвило отимајући се међу се за власт и сла-
бећи вјечитим нередом отаџбину. Сусједи, ко-
јима је ишла у рачун слаба Пољска, још су
потпиривали нереди. Кад су сусједи видјели да
је Пољска већ на рубу пропасти, договоре се
да је подијеле. 1773. Њемачка, Австрија и Ру-
сија споразумију се и приграбе више од тре-
ћег дијела Пољске. Научени невољом памети,
најбољи међу Пољацима стану мислити како
би у оне преостале двије трећине увели ред,
ојачали их и осигурали, да и њих не приграбе
сусједи. Но Русија и Њемачка сметале су томе
потплаћујући покварене племиће и држећи их
тако у својој служби. Руси најпослије један
дио војске своје држаху у пољској пријесто-
ници Варшави. Кад је Пољацима додијало ту-
ђинско сплеткарење, они ударе 1793. на Ве-
лики Четвртак на Русе и поубијају их и стану
се по свој земљи спремати да збаце туђе ту-
торство. Руска војска нагрне са свију страна
у Пољску, славни руски војсковођа Суворов
потуче Пољаке и освоји Варшаву. Русија и
Пруска споразуме се и подијеле и другу тре-
ћину Пољске међу се. 1795. устану Пољаци и
опет на ноге у оној преосталој трећини Пољ-
ске. Али опет буду свладани, те и ту трећину
подијеле Русија, Австрија и Пруска.

Тако силни сусједи простом силом, без
икаква права и узрока, уништише слободну сло-
венску државу Пољску. Ни сад не може Пољ-
ски народ заборавити да је некад био свој, не
може се помирити са својом судбом и уздише
за слободом пјевајући: „Јешче Пољска ње зги-
ненла“ (Још Пољска није пропала). б.

Шта се збива у нас и у свијету.

Дужници, шаљите нам дужну претплату, јер
ћемо другачије предузети озбиљније мјере, да
дођемо до оног што спада овај лист.

Код пописа становништва пазите и реците
слободно да сте Срби и припазите, да се то и
убиљежи у пописне арке. Нарочито упозора-
вамо на ово Србе у крајевима измијешаним.

За „Српско Коло“ послали су нам: Лазар
Угринчић из Беркасова 1 К 60; гђица Анка
Омчикусова из Беловара 3 К 30; Теодор Вуч-
ковић из Јурге 1 К 60; Јован Бјеговић из Ма-
лина 1 К 60 филира. — Г. Петар Мандарић
из Београда, родом Личанин, посјетио је свој
родни крај, па на повратку отуд и наше уред-
ништво. Том приликом претплатио је „Срп-
ско Коло“ за себе, за једног ратара у Врепцу и
дао прилог од 11 К 80 фил. — Павао Цвија-

новић из Бестрме 3 К 20; Ђуро Јовановић ра-
тар „велеиздајник“ из Бовића 19 К 20; Милош
Милеуснић из Брлога 3 К 20; Гриа Симо из
Хомољице 3 К 20; Петар Чокрлић из Орахо-
вице 1 К 60; Симо Лужајић из Беговаче 3 К;
Милош Милеуснић из Војнића 25 К; Томо
Сладовић из Вуковја 1 К 80 ф; Раде Студен
из Бобрека 2 К; Милош Гвозденовић из Сухо-
млаке 1 К 60 фил.; Мићо Тодоровић из Кути-
нице 3 К 20 ф; Јован Алексић из Петриње
12 К; Бошко Пајић из Петриње 7 К.

Свима срдачна хвала!

Наш сабор, како изгледа, биће сазван у сје-
дницу још прије католичког Божића. Бан се
нада да ће помоћу својих изабраних посланика,
па онда помоћу вирилиста, франковаца и Ра-
дићеве хрватске пучке сељачке странке изабра-
ти у сабору свог предсједника, добити одобре-
ње прорачуна и изабрати у пештански сабор
нове делегате, који ће тамо ћутати.

Но, могао би се бан и преварити у рачуну.
Јер, коликогод би Стипа Радић и франковци
хтјели помоћи влади, мислимо да то неће смјети
од народа. У осталом, то ће се видјети ускоро.

† **Лаза Костић.** У прошли петак умро је у
једној бечкој болници један од најславнијих
српских пјесника д-р Лаза Костић. Покојни
Лаза био је до пред смрт своју чио, здрав, хи-
тар и свјез као какав млад човјек, и ако му је
било 70 година. И срушио се ненадано као
храст. Од младости своје горио је љубави за
Српство и истицао се свуда, гдје је требало
учинити што зањ. Српки народ у Угарској би-
рао га је за посланика у пештански сабор у
оно тешко доба, када је покојни мученик срп-
ски Светозар Милетић водио мучну борбу с
мађарском силом.

Вјечна слава имену његову, а пепелу му мир!

Неће Настића. Шпијон Ђорђе Настић, из-
род српски, хтио се уписати за ђака на беч-
ком свеучилишту. Али зато сазнаду ђаци Та-
лијани те оду ректору свеучилишта, пријаве
му то и запријете, да ће 7000 ђака на бечком
свеучилишту учинити своје, ако буде примљен
на свеучилиште шпијон Настић. Ректор (рав-
натељ) им рекне да ни он не би хтио пристати
на то да се Настић прими и наредио је, да га
не приме, ако се пријави.

Тако се ето српског измета Ђорђа Настића
отреса сав поштен свијет и не да му у своје
друштво.

Руски цар на Балкану. Пише се да ће ру-
ски цар Никола други на прољеће походити
српску пријестоницу Биоград и бугарску Со-
фију. Но то још није утврђено за стално.

Велеиздајничка парница против Талијана, за коју
смо јавили у прошлом броју, свршена је. Сви су Та-

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

лијани ослобођени од оптужбе због злочинства велеиздаје. Један је само осуђен ради увреде Величанства.

У Енглеској проводе се овог мјесеца избори за сабор. То су други избори ове године. У Енглеској су два сабора: један који бира народ, тако звана доња кућа и онда тако звана горња кућа, сабор у ком сједе лордови (великаши), који улазе уњ по праву наслједства или по именовану са стране краљеве. Да нешто буде закон, треба пристанак обје куће. Влада је прошле године створила закон, да се остарјелим радницима фабричким дају пензије и у прорачуну одредила за то велике своте. Горња кућа није на то пристала, јер шта маре богатши за сиротињу радничку. Зато је доња кућа била распуштена да се види шта о тој ствари мисли народ. Народ је одобрио у јануару ове године владин рад и изабрао њену већину. Сад је влада хтјела ограничити право горње куће, да она не може, што се тиче државног прорачуна, који одобре изабрани посланици у доњој кући, ништа мијењати.

И да се испита воља народна у тој ствари, опет је прошлог мјесеца распуштена доња кућа. На изборима народ је одобрио план владин да се ограничи право горње, великашке куће, јер је влада до сад добила већину.

Различите вијести.

Мађари су прошле године потрошили 8 милиона, 346 хиљада и 133 К за државну помоћ индустрији својој (за творнице и занате). Од тога новца није потрошено ништа код нас, све у Угарској, ма да ту има и нашег новца. Тако се нама дијели док нам Мађари воде своје и наше рачуне.

Из сељачке трпије и страдије.

Шта наш ратарски свет много пута трпи од рђаве управе, томе не би веровао један просвећен човек тамо из Француске, Немачке или Енглеске, кад би му причали. А много пута, кад причаш такве ствари и нашој господи по градовима, која нису живела на селу, они ти просто не верују, свака друга реч им је: „Та то није могуће, ви претерујете“ и тако даље. Кад сам ја знао причати, како је у једном селу у Банији пред десетак година био силовит бележник, који је метао ратаре у затвор јер му нису рекли: „Поглавити господине“; који је имао у селу драгу своју, којој није нико смео речи рећи, и ако је она за сваког запињала и ишла кроз село као какав харамбаша, јер она запрети да ће рећи „њему“, а сељак зна како ће онда испалити са глобама и затворима; коме се каткад прохтело да се вози цестом полако, стопу у стопу и ниједан ратар није га смео колима обићи, па ма му кућа горела или је-

дини син код куће умирао; који је једног старијег ратара и жену му вечито кињио за сваку и најмању погрешку и затвором и глобом, јер му нису хтели продати своје честите и добре кћери, и тако у бескрајност, све горе од горега — нико није хтео веровати ми. „Та то би било као у Турској“, говорили су ми.

— Па него шта. Као у Турској, то се зна — одговарао сам.

Пре неко време дошло је у Загреб неколико ратара из Баније да се притуже против неправда шумске управе. Они су из села Перне у котару Вргинмост. Државна шумарија гони их због шумских штета. Разуме се, кад почиш штету, мораш је и платити. Нико се против тога не би тужио. Не туже се ни ти ратари. Али они се туже због ствари, којима не би веровао човек, кад се не би уверио на своје очи, да је истина што причају.

Плене једину кравицу, носе јастуке и платно, скидају храну с тавана и из подрума, а ево зашто:

Један од њих има потврде од шумских оврховодитеља, да је од 1886. до 1909. платио за шумску штету 332 К 30 ф. Међутим свега би имао платити по рачуну шумске управе 182 К 89 ф. Па, ма да је он платио у истини 332 К 30 ф, дакле за 149 К 41 ф. више него што га спада, они траже од њега још преко 100 К!! Слично је и са другим сељацима. И кад ови не даду, они плене јастуке, платно, храну, једину кравицу!

Сељаци покажу потврде бившег оврховодитеља.

— Не вреде — одговарају.

— Ама, како, по Богу браћо. То мора да вреди. За ову сам, видите, потврду дао 10 К, за ову 3, за ову 11, и тако даље. То је новац, како да не вреди!

— Верујемо да си дао, али не вреди. На овој потврди нема броја, на овој нема мура, ова је на обичном папирићу, ове нису проведене у књигама нашим.

— Али, зар сам ја крив, ако нема броја, мура, ако не ваља папир, ако ви то нисте кроз књиге провели? Држите ви оврховодитеља за врат а не мене. Ко мени јамчи да је од добра папира и та ваша потврда, да је то прави мур, да тај број на њој није погрешан? Доћи ће за десет година и рећи: Не ваљају потврде, а куд ћу онда ја?

Не слушају, већ силазе у подрум, или се пењу на таван или улазе у шталу и плене, вуку као хрчци, а ти плачи, раздири од муке рухо на себи, чупај си косе, по вољи ти. Али пази да се не успротивиш или не зграбиш за

пушку или секиру, јер ено Лепоглаве или вешала!

И то се зове живот, то се зове држава у Европи!

Како ту сељак може имати поверења у власт, како да не сумња у свако њено дело и намеру? И јели чудо онда, ако и народ са своје стране гледа да напакости где само може држави и власти?

Можда ћемо имати у ком од идућих бројева простора, да мало опширније растумачимо нашим ратарима, како то да у нашој земљи народ за власт не вреди ништа; како то да овако ма ко сме да зајаши нашег ратара и бије га у слабине петама док не пане од умора на земљу; и како да се помогнемо против тога. А

Је ли боље у занат или у Америку.

Наш ратар мисли, да се може ослободити своје биједи и невоље једино тако, ако оде у Америку на зараду. Он мисли да ће уредити бољи и лакши живот себи и својој дјечи, ако оде коју годину тамо. Што се тиче самог оца, он се још и може каткада помоћи Америком, али сваки који мисли, да и његово дијете нема куда другуд и да се не може усрећити друкчије него Америком, криво мисли. Ми ћемо се сад малко поразговорити о другом уточишту сиромашних: о занату, и успоредити, што је корисније: занат или Америка. Нема краја српског одакле не иду људи у Америку, дочим има читавих крајева, одакле баш нико не иде у занат. Теме нити је узрок каква љубав за Америку, нити презир према занату, већ погрешно мишљење, да је једино Америка кадра спасити из невоље и човјека усрећити, а у занат да се не исплати ићи. „Ако ми, вели, оде син у Америку може за који мјесец слати, а у занату је толике године туђи слуга“. И то је оно зло код нашег народа, што он не размишља што је боље, главно је, да се „шаље“ и што прије, а не пита докле ће тако и има ли шта боље од тога.

Кад притисне невоља, некуд се излаза тражити мора. Ако је у кући доста душа, а грунт се не повећава, расте нужда сваке године. Дјеца се рађају, треба свако свој дио. Што је већа породица, то и већа оскудица пријети. Годинама постају синови оцевима и тако увећаној породици постаје тијесно на истој оној земљи, на којој су њихови стари добро живјели. Ратар увиђајући ту тјескобу налази једини начин равнотеже тако, да *повећа иметак*. Крај особито повољних прилика то се може постигнути. Оде који мушки на зараду, ваљано ради, код куће се разборито господари, у доброј прилици купи се земље, и тако је породици осигуран опстанак на неко вријеме. Но то не полази сваком за руком, мало коме. То није једини начин, да се одржи равнотежа код оне породице, гдје има више душа него земље, која би их могла прехранивати у толиком броју. Други је начин у многим

приликама лакши и згоднији: да се *породица умањи*, т. ј. да који мушки члан остави кућу. Већ самим одласком тога члана поможено је осталима, поготово кад се узме, да би тај члан за коју годину такођер основао породицу. Можемо дакле рећи, да је на имању пространије за читаву једну породицу! Но није главна ствар у томе, главно је да онај који одлази може наћи себи бољи и сретнији живот, него да код куће дијели сиротињу. Један такав ваљда најљепши, најкориснији и најлакши начин јест давање дјецe у занат.

Родитељима мора бити прво пред очима, да проскрбе своју дјецу, наравно тако се могу и сами надати помоћи ако им кад до невоље дође. Они родитељи, којима је понајприје срећа њихове дјецe пред очима, не ће жалити, што ће им дијете неколико година учити занат и неће њих дотле помагати новцем, јер они знаду, да им се дијете сваке године примиче све ближе свом круву. Само они родитељи, који желе да их дјеца што прије помажу, шаљу их на тешку работу, а тим њима није много поможено, а њиховој дјечи поготово. За старије људе је Америка још како тако, али за младе је готова пропаст.

Знам за много кућа, које је Америка упропастила, а не знам ни за једну, коју би она подигла из сиротиње у благостање, тек ако се ријетко који опростио дуга. Знам за много добрих момака, који су отишли у Америку и тамо се покварили, но мало се који вратио честит и радин, као што је тамо отишао (а баш и не враћају се никако). Тамо одлазе и добри и лоши и сви скоро постају лоши. Знам за неколико младића, који су отишли у занат, но није се покварио ниједан.

Па ипак сваки отац шаље сам сина у Америку, а у занат га наговарају и неће да послуша. Нађу се смијешни изговори, као: нема стрoшка, нејачко дијете, много година до крува... и т. д.

Да видимо стрoшак. Док још дијете иде у школу види се, је ли за науку способно и може ли се слати у свијет. Покажу ли се код дјетета ове способности, као: доброта, послушност, марљивост и напредак у науци, онда се без икакве бојазни може слати у занат. Ако отац има само жељу послати га, може га тако лако опремити, да ни не опази. Док још дијете иде задњу годину у школу спреми му мати рубље. Малени путни стрoшак се лако скуца, поготово кад се узме на ум, да је то задња помоћ, што је треба од оца дијете, које полази у занат. Ако отац шаље дијете којем друштву, као „Привреднику“, пошаље га само до њега и више не води о њем никакве бриге. Оно га намјести, брине се за њега, чак га и код отварања радње очински подупире и потпомаже. — И наједном лако је сав тај стрoшак смоћи, прода се које јање, прасе, или се посуди, лако се отплати. А успоредите стрoшак за Америку! Тај не скупи јањцима, већ или продаји земље или посућуј. И то је чудно, да се тај барем десет пута већи и тежи стрoшак лакше и са мање туговања спреми. Али то је оно, кад човјек нема воље, онда му све смета и све је тешко. А многе је већ сам стрoшак за Америку упропастио. Јер сва

је нада у оном, који одлази. Ако он не врати, ти не можеш. Много пута се и шаље отуд, па ипак се дуг штедиони потеже по коју годину. Дај нешто за камате нешто главнице, нешто у кућу, никаква напретка.

У занат се може слати већ у 13. години, у Америку бар у 17., 18. години. Ако је ишто више земље а мало душа, онда нема смисла остављати своју земљицу и потуцати се по свијету. Не тужи се земља, што је пуно посленика, већ што их је мало. Ако је мало земље, а пуно душа, редовно одлазе млађи на рад. Но прије 18. обично не иду. Оно дакле 4 или 5 година, што их проведе код куће дијете, које мисли у Америку, биће много корисније, да се учи у занату. Ако је земљи потребно на пр. 7 посленика, а њих је у кући деветеро, каква је онда помоћ и корист од она два, и да ли их се исплати устављати код куће? Више пута уставе родитељи једно дијете да чува овце, друго да чува јањце и т. д., и ради оваких ситница не даду их у занат.

Ако се дакле два вршњака после школе растану у својој 13. години, они живу овако: Онај код куће проживи 4, 5 год. мало боље него забадава, а онај у занату за то вријеме учи и спрема се за свој занат. Након четири године онај се код куће почне спремати у Америку на рад, а овај у занату се ослобађа шегртства и као калфа почне добивати плаћу. Видимо дакле да сад тек почињу оба два зарађивати новац. Но и живот и рад се њихов врло разликује.

Онај се у Алерици мучи као робијаш и сваки час гледа, кад ће главу изгубити. А овај се извјештио свом занату и ради лако и са шале. Живот лак и безбрижан.

Отишавши испод надзора родитеља долази дијете под још строжији надзор господара. Тај се надзор мање више протеже и над ослобођеником. Једно што се кроз толике године навикне на господара као на другог родитеља, те га се и срами и прибојава. Тако се може у занату и лошије дијете поправити, а ишто боље не може се покварити, бар не прије него код куће. Осим тога и као ослобођен он је хоћеш-нећеш присиљен радити. Јер ниједан господар не трпи, да му момци шарају, један дан раде, други не, тога нема. Нити се лако прима у радњу онај који често господаре мијења. Сваки дакле момак настоји да што боље ради и поштеније живи, да не изгуби радњу и господара. Ваљано живећи може већ сад доста приштедити, и што је дуље на истом мјесту, стиче све већу плаћу и поуздање, а колико има случајева, да господар остави ваљана момка да заједно воде радњу.

(Свршиће се).

Позив

за скупљање приноса за градњу српске православне цркве у Ловинцу.

Православни житељи у Ловинцу (недалеко од Госпића у Лици) немају своју српску православну цркву у мјесту, већ морају да иду у подалеке богомоље у

Кику или у Плочи, да се у њима моле Богу, „да их прими у заштиту своју и управи свагда стопе њихове на пут правде, светости и истине“.

У име њихово и с дозволом кр. хрв.-слав.-далм. земаљске владе, одјела за унутарње послове, од 12. октобра 1910. бр. 28.231, обраћамо се на сву браћу из свих сталежа, а нарочито на српско-православне црквене опћине, да нам својим приносима прискоче у помоћ, не би ли се што прије и у Ловинцу подигла скромна српска православна црква — на велику душевну утјеху побожнога народа.

Приноси се шаљу на једнога од нас двојице овлаштених, и то у Ловинац (виа Госпић).

Ловинац, концем новембра 1910.

Буро Мишчевић,

Нико Омчикус,

трговац и посланик у српском народно-црквеном сабору. кр. поштар и посједник.

Из живота Карађорђева.

Друго Карађорђево јунаштво.

Једнога дана дође Карађорђе (био је још момак) доцкан у вече кући и дозна да су дошла два Турчина на конак. Он оде у другу зграду, остави пушку, а с пиштољем за појасом уђе у кућу и назове Бога. Пошто му Турци прихвате Бога, он седне поред ватре. На то ће један од Турака запитати Ђорђеву мајку, која је готовила вечеру!

— Ко ти је ово газдарице?

— То ми је син, ага, — одговори мати Ђорђева.

Турцима беше прострто поврх огњишта, они повадили ноже иза паса и метнули их под узглавља, па запалили чибукe, пуше и башкаре се, док им домаћица не спреми вечеру. За све то време Ђорђе је ћутао. Док ће опет један од Турака мајци Ђорђевој рећи:

— Море, млада, овај твој син прави је хајдук, видиш какве су му очи!

— Вала, ага, није мој син хајдук, већ је као и остала царева раја.

Ђорђе се због ових речи наљути на Турке и хтеде их одмах побити, али како му ту у кући беху и млађа браћа и сестре, то изађе ван куће, изазове и мајку и рече јој:

— Мајко, подај деци да вечерају, па их води у зграду да спавају, ја ћу ове Турке ноћас да побијем. Чула си како они о мени говоре.

Његова мајка не одвраћаше га од те намере, већ даде деци да вечерају, па их после вечере одведе у вајат да спавају. Ђорђе уђе у кућу, седе поред ватре и стакну ватру. У том му се рашири гуњ и Турци му видеше пиштоље иза паса. Вечерајући наведе ђаво једнога од Турака те из подсмеха запита Ђорђа:

— Море, Влаше, какве су ти то козје ноге за појасом?

Ђорђе му једва на то зловољно одговори:

— Пиштољи, ага.

— Е, пиштољи, море, то није ништа. Зар то може убити човека? Како би ти тиме убио човека?

— Ево, овако, ага! — Па брзо дохвати један пиштољ и саспе Турчину, који га питаше, у прса, затим други оном другом. Један од њих стане се копрцати. Тада мајка Ђорђева дохвати тучак, којим се сџ туче, те онога Турчина, што се копрцаше, по глави. И тако га дотуче. Затим разгрну ватру с огњишта, ископају дубоку рупу под ватриштем, па исеци Турке на комаде, стрпају у ону рупчину, па заспи земљом, а озго опет ватру наложи, као што је и пре била. Ђорђе по том узме турске коње па оде у Баничину и у некој пустари у дубокој јарузи побије их, и онда их затрпа кладама и камењем.

Из књиге Миленка Вукићевића: „Карађорђе“.

Одговори уредништва.

Павлу Цвијановићу. На Ваше писмо да ће мо опширан одговор у идућем броју, јер не може сада стати.

2956. Ви би купили мали посјед. Обратите се због тога на „Привредник“ у Загребу. Он ће Вам за сигурно дати одговор. Пишите којико би могли дати за посјед. Што се тиче тога, да негде идете на велики посјед у службу, то можемо, ако хоћете, објавити у „Србобрану“.

Свака птица своје јагу,
Сваки братац своје јагу.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српскога Братства“. Из тог фонда снабђева се сирочад одјећом и путним трошком, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из аустроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне **што више српске сирочади спремити за живот**, моли она све **имућније Србе и Српкиње**, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање **К 100**), подупирачи (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава **Управа** (Загреб, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има. 15

Чудо од буквара. Овај мој буквар има два наест лекција. Од првих осам лекција може свака да се научи за по сата, а последње четири свака за један сат времена. — Уз овај буквар може сваки сељак бити учитељ, ако и сам умије читати. Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 потура (филира), тај добија буквар са наплаћеном поштарином. — Улма (Temes m.) Банат.

1842 **Љубомир Јовановић**, школски управитељ и учитељ.
Потврда. Овим потврђујем, да сам два момка, који нијесу умјели ни читати ни писати, научио за неколико минута да сасвим добро читају прву лекцију у буквару г. Љубомира Јовановића. — У Алибунару (Банат). **Миша Галкановић**, парох.

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

СРПСКО КОЛО

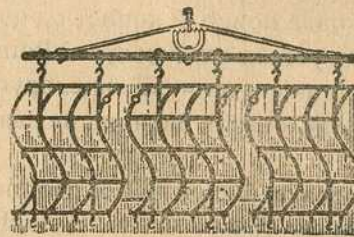
прима привредне огласе по најумјеренијој цијени.

-- ПРВО БЈЕЛОВАРСКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО --
У БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534

господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије

творнице **Ф. и И. Коваржик** из Простејева у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Пфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо. Горње стројеве продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све по-

правке засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици

Управа.

ВОХАНКОВИ МЛИНОВИ, МОТОРИ И ЛОКОМОБИЛИ : НА СИРОВО УЉЕ :

Трошак на сваки сат и сваку коњску снагу један и по филра зајамчено. Ванредно миран и једнак ход, за сваку индустрију прикладни. Без вентила, без цијеви за паљење, погибелъ експлозије искључена. 1869

Нема финансијске контроле, обласна дозвола није потребна.

Прорачуни бесплатно и франко.

Заступник у Загребу:

Заступник у Пакрацу:

Т. Георгијевић

Стево Зукановић.

Прерадовићева улица 20.

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то оверовљене признанице доказују. Гонотол се једе, дакле нема шприцања. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

Одговорни уредник: Буда Будисављевић.